

լուսն ունիմ, եթէ համաշունջ խորհրդով սկսինք իրադրութեւ կամ վերահաստատել գէթ նախնեաց յարմարագրութիւնն, որուն բնական կերպով պիտի հետեւի և արատաւնութիւնը, չափակաւուած օգուաներ ևս պիտի տեսնուին ընդ հուպ. այսինքն է, այս կերպով պիտի կարենան միանալ Տաճկահայոց և Ռուսահայոց դպրութեան այլևայլ առանձնայատկութեամբ բաժանեալ ձիւղերն, արգիւնաբեր կերպով պարարելու համօրէն հայութեան ծարաւու աւգաստաններն. այս կերպով այլ ևս չպիտի խորշն Տաճկահայք ընթեռնուել Ռուսահայոց մատեններն, և ոչ ալ վեր. ջինքս՝ զգիրս առաջնոց. այս կերպով պիտի նուազին երկուստեք իրարու գէմ ստեպ ստեպ յարուցած անօգուտ վէճերն, և վնասաբեր տախլութիւնը, և պիտի կողմուի մի միայն հասարակութիւն. միով բանիւ՝ այս կերպով գիրաւ պիտի ճանչնան իրարու մտքերն և պիտոյքը, և հաւաստարապէս խնամք տանին իրարու մտաւորական և բարոյական կրթութեան, այսու գիրաւ մուտք պիտի գտնեն այս երկու հայ հասարակութեան անհասաներն իրարու գործոց և պաշտամանց մէջ և սիրով յաջողին: Արդ այս և այսպիսի օգուաններ 'ի մտի ունենլով, կը յուսամ, թէ ազգասէր մամուլը չի թողուր, որ ընդ երկար խօսուած և գրուած այս խնդիրներս ևս առանց ինչ արգիւնաբերութեան մեռնին, հանգոյն այլոց բազմաց:

Հ. ԲԱՐՍԵՂ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԱՏԵԱՆ

ՀՍՅԿԱԿԱՆ

ԹԱՐԳՄԱՆ ՈՒԹԻՒՆԷՔ ՆԱԽՆԵԱՍ

Երկուսց ուսումն կրնայ ըստիլ նախադուռն ամենայն գիտութեանց, և անմխտելի է, թէ ամենակարեւոր է ազգաց քաղաքական և առևտրական յարաբերութեանց մէջ, որով երկու ժողովուրդը՝ սերնդեամբ և աշխարհօք զատեալք՝ կը միանան իրերաց հետ և փոփոխակի կ'ազդեն միմեանց վրայ: Եւ ո՛վ չի գիտեր թէ յիրաւի մեր ազգն գերազանց է քան զբազում ազգս 'ի լեզուագիտութեան մասին, որոյ մեծագոյն ուրիւնք են և թարգմանութիւնը:

Ճարտար և ճշգրիտ թարգմանութիւնն, ըսին բազում հմուտք, է միւս այլ ինքնագիր հեղինակութիւն, որով կը վայելչանայ ոճ գրութեան, կը յստակի ճաշակն, նաև կը բարգաւաճին ազգի ազգի գիտութիւնը և կը ծաղկին գեղարուեստը: Եւ յիրաւի մեր ազգին Մատենադպրութեան մէջ ո՞ր դարն արժանացաւ կոչիլ Ոսկեդար, եթէ ոչ Հինգերորդ դարն, որ և կը կոչուի ևս՝ Թարգմանչաց դար. ամէն Հայ կը լսէ անդ իւր յատուկ լեզուն՝ իւր յստակ կանոնօքն և արտասանութեամբ: Արնայ Հայն յիրաւի լինել թարգման աշխարհի, որով և թարգման ամենայն խանդից սրտի և զգացմանց հոգւոյ: Եթէ կը մրցին Յոյնք, Աւորիք և օտարապի մատենագիրք փութով և ճոխութեամբ արտագրել իրենց երկասիրութիւնքը, Հայ թարգմանչին երազութեան առջև գրեթէ կը սպառին մատենադարանք. երբեմն և նոցա

անարդ ոճն և մթին իմաստք՝ նոր յստակութիւն մը կը զգենուն Հայուն ճարտար գրչին տակ. միով բանիւ կրնամք ըսել համարձակ, թէ ճարտար և գեղեցիկ թարգմանութեան գաղտնիքն՝ Հայուն ժառանգութիւն մ'եղած է: Կ'ապշի մարդ, երբ թեթև իսկ ակնարկ մը տայ այնքան ճորի և բազմաթիւ թարգմանութեանց՝ յայլ և այլ լեզուաց, այլ և այլ ուսմանց և գիտութեանց վերաբերեալ նիւթոց: Քանի մի տարի առաջ Գաղղիացի գիտնական մի խօսելով Հայերէն թարգմանութեան մը վրայօք, Յաիտեհական բարգմանիւս (Eternels traducteurs) կ'անուանէր զՀայս: Եւրոպա իսկ պարտական կը համարի զինքն մեր Երանաշնորհ թարգմանչաց՝ շատ մատենագրաց և գրոց գոյութեան մասին, որ գուցէ ցարդ յաւիտեհական մթութեան և մռայլի մէջ ծածկեալ պիտի մնային:

Ահա սոյն թարգմանութեանց և թարգմանչաց վրայ աշխատասիրիւ է՝ արդէն իսկ հռչակեալ յազգիս իւր մատենագրական երկասիրութեամբք՝ Մեծարգոյ Հ. Գարեգին Վ. Չարբանայեան, և զոր ամփոփելով ի միում՝ հատորի ընծայեց ի վայելս ուսումնասիրաց: Այնիւրեք պիտի տեսնէ ամենայն ընթերցող, թէ որքան տաժանմանց և աշխատութեանց արդիւնք է նոյն գործն. վասն զի հարկ եղեր է Վեր. Հեղինակի գրոցն՝ ուշի ուշով աչքէ անցունել գտած ամենայն ազգային ձեռագիրքը, խոյզ և խնդիր ընել ամենայն թարգմանութեանց, գտնել յիշատակարանաց մէջ թարգմանչաց անուանքը և անոնց թուականքը: — Պիտի գտնեն անդ ընթերցողք համառօտ՝ բայց կարեւոր տեղեկութիւնք՝ մատենագրաց վրայ:

Գարձեալ ի գիւրութիւն ընթերցողաց՝ նշանակեր է կարգաւ իւրաքանչիւր գրոց, ճառից և գլխոց վերնագրերը, յաճախ յունարէնը ևս յաւելլով կամ նոցա լատիններէնը, և ապա նոյն ճառից և գրոց սկզբնաորութիւնքը ևս:

Եւ յուսումք, թէ մեր ազգն՝ որ միշտ ամենայն հաւատարմութեամբ աւանդապահ եղած է իւր նախնեաց ժառանգութեանց, և իրեն պարծանք կը համարի միշտ լսել և հռչակել նոցա փառքը, սոյն երկասիրութեանս ամենամեծ կարեւորութիւն պիտի տայ և նորնպէս ալ պիտի օգտուի անտի:

Հին ՔՆԱՐ

ՏԱՂ

Ի ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Քովեստ բերկրանաց հրեճուողական հրնչամբ՝
 Քեզ, կոյս Տիրամայր, քաղցրաձայնեալ երգեմք.
 ԾՎ կուսից պարծանք մայր հայրածին որդւոյն
 Անձին ծնեօղի բանին ծնեօղ մարմնով:
 Բերին բրովբէիցն հուպ մաքրական վարութք
 Աթոռ անեղին անտանելի լուսոյն.
 Գդեմ լընչական անմահ աընկոյն տեղի
 Վայր դալարաբեր Հօր ծոցածնին: